

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 3

MÄRTS 1937

4. AASTAKAIK

Uue töötulide lahendamise seaduse puhul

Riigivanema dekreediga pandi maksma uus muudetud töötulide lahendamise seadus. Kuna seaduse teksti kohta valitseb veel ebaselgus, siis püüame siinkohal märkida ainult mõned seisukohad, millised riivavad meid kui ametiühinglasi.

Seadus ei lahendanud põlevamat probleemi, nagu ametiühingute tunnustamist täies ulatuses tööliste volinikena, vaid vana põhimõte jäi alles. Seejärgi on käitiste töölised ise volinikeks.

Ametiühingutele on aga antud teatud kitsendus paragrahvi osas, mis keelab väljaspool käitist seisvatel isikutel vahele segada käitise palganõudmise küsimusse või seda õhutada. Selle „õhutuse“ sõna mõiste on udune ja sel alal võiks tekkida väärtõlgitsusi. Nii, näiteks, muutuks küsimuseks, kas ametiühingu juhatust võetaks vastutusele, kui ta varustab teatud käitise inimesi vajalikkude andmetega palgavõitluse läbiviimiseks, toetab neid aineliselt või moraalselt jne. On ju ametiühingulises elus hulk küsimusi, mida ei lahendata mitte ühe käitise piirides, vaid mida tuleb läbi viia kogu tööstusharu ulatuses, nagu kollektiivleping, üldine palgatõstmine jne. Neid probleeme on võimalik lahendada ainult terve tööstusharu ulatuses, kuna vastasel korral oleks alistunud ettevõtte osutunud halvemas olukorras võistluse suhtes, kui need, kes ei tunnista mingeid tingimusi, mis mujal maksas.

Seadus on küll teinud üksikkäitise töölisele teatud vastutuleku, kus ta ei nõua tööliste otsusel otsesest streigiähvardust, millega küsimus oleks viidud komisjoni lahendada. Nüüd peab igasuguse konflikti puhul ilma streigiähvarduseta teatama sellest tööinspektorile ja viimane asub asja lahendamisele, mille lõpujärele on komisjon või streigiks lubamine.

On ju tõsiasi, et paljudes kohtades töölised ei taha asja teravaks lasta minna ja ei

pane oma nõudmise lõppu streigiähvarduse — selleta ei allu aga küsimus töötulide lahendamise komisjonile ja ka töölised ei või vabalt streigile asuda, kartes pahandusi võimude poolt. Seepärast on see lünk uue seadusega parandatud.

Huvitav on sealjuures, et tööliskoja seisukohti ja parandusi ei ole üldse arvestatud.

Teatavasti moodustati tööliskoda selleks, et tööliskonda puutuvate seaduste puhul tööliskoda esitaks oma seisukohad, millised arvestataks seaduse tegemise juures. Tööliskoda oli küll parandusi ja seisukohti esitanud, kuid neist mindi mööda. Kuidas tööliskoda sellele reageerib, näitab lähem tulevik.

Järgmises numbris püüame tuua analüüsi uue seaduse üle ametiühingutele käsitamiseks.

Ülevaade Eestist

Inglise Trükitööliste Liidu ajakirjas „Natsopa“ (märts 1937) on toodud artikkel Eesti üldisest ja ametiühingulisest olukorrast. Artiklis märgitakse Töölisühingute Keskliidu juhatuse tagandamist, Tööliskoja asutamist ja Rahvuskogu küsimust. Lõpuks avaldatakse lootust, et Eesti ametiühinguline liikumine hoiab end tugevana igas tormis ja teeb edasi tööd tööliskonna heakäekäiguks, kuigi rahvusvahelised suhted on keelu hädaohus.

NUMBRI SISUS:

Uue töötulide lahendamise seaduse puhul / Mida peab teadma iga ametiühinglane / Kaubandus-tööstuskoja sõjakäik / „Looduse“ eliit-tööliskonna loomine / Meie organisatsioonidest / Teised ametiühingud / Loeng maailmapoliitikast / Välismaine ringvaade

Mida peab teadma iga ametiühinglane

Viimasel ajal on ametiühingute elus sündinud mitmeid muudatusi, mis ühel või teisel viisil on toonud segadust senisesse ametiühingute arenemisse Eestis. Kahjuks neid küsimusi ei ole küllaldaselt selgitatud laiemale ametiühingute liikmeskonnale, mistõttu on võimalikud igasugused väärrarvamised ja eksisammud kohtadel.

Peame silmaspidama, et ametiühingud on ja jäävad alalisteks töölistkonna majandusliku hüvangu eest võitlevateks organisatsioonideks. Kui nad seda ei tee, muutuvad nad harilikkeks haridusseltsideks või kultuurilisteks koondisteks, milliseid ülesandeid võib täita igasugune muugi tööliste klubi. Majandusliku võitluse taktika ja alused on aastakümnete jooksul küllaldaselt selgunud ja seepärast muutunud lihtsamateks käsitlemisel. Loomulikult ei tule iga kerkivale küsimusele anda vastus mitte ükski Eesti ametiühingulisest praktikast (selleks on ta veel liig noor), vaid selleks tuleb kasutada ka neid kogemusi, mis on välismaalised ametiühingud aastakümnete vältel kogunud ja õppinud. Arusaadav, et juba ükski see asjaolu nõuab meil tihedat kontakti välismaiste ametiühingutega ja see-kaudu olla seoses rahvusvahelise ametiühingulise liikumisega.

Majandusliku võitluse kandmise alused ei või ühegi ametiühinglases tekitada kaksipidi mõtlemist. Nad haaravad meid kõike, ilma vaadete peale vaatamata. Need alused, hoides neid alati puhtaina ja selgetena, ei vii meid kunagi eksiteele ja organisatsiooni sisemisele võitlusele. Nii näemegi, et vahete-vahel organisatsioonides tekkiv pinge on sünnitatud rohkem ühe isiku või terve grupi vahetõrgetest teistega. Kõikide nende isikute või gruppide võitlusihaga kandub sealjuures mitte majandusliku võitluse kogemuste praktiliste rakendamiste, vaid sootuks kõrvaltähtsusega olevate, võimukasutamise küsimuste ümber. Paratamata, selles võitluses jaguneb ka liikmeskond laagrisse, kusjuures ühel ja teisel grupil on poolehoidjad, kes toetavad üht või teist poolt. Enamik liikmeskonnast jääb sealjuures passiivseks ja pahandavaks pealtvaatajaks ja sageli on seesugused võitlused viinud just selle pealtvaataja liikmeskonna kadumisele organisatsioonist. Tark on see organisatsioon, kes ei lase tekkida enda ridades seesuguseid gruppide võitlust võimu pärast, vaid kus juhtijaskonnast valitakse

ikka tublimad ja teovõimsamad liikmed, ilma tema ilmavaadet küsimata. Seesuguses olukorras kaob ka vastava ilmavaate omaval isikul tahe kuidagi võitlusihaga ergutada.

Seda tuleks nõuda igal ametiühingult sisemises elus. Kui see nii on, siis oleks loomulik järeldus, et sama põhimõtet nõuaksime meie ka ametiühingute vahelises läbikäimises ja nende keskuse moodustamise juures. Ei ole kahtlust, et ükski ametiühinglane ei saaks mõista sarnast organisatsiooni, mida ta ise või oma usaldusmehe kaudu ei juhi. See on kindlamaid põhimõtteid, mille vastu aga nii mõnigi ametiühinguline tegelane eksib. Nagu ametiühingu sisemises elus ei saa olla vastu võetav mingi hooldaja, nii ei saa seda pidada õigeaks ka ametiühingulise keskuse juures. Vastupidisel seisukohal asuvad liikmed võivad sellega ainult pahandust ja äritust tuua ametiühingulisse ellu ja rikkuda selle normaalset käiku. Seepärast ei ole seesuguse mõtlemisviisiga inimesi sallitud ametiühingute ridades, mida ka tegelikult elus võime näha. Ainult üksikud ametiühinglased on muutunud seniseid vaateid, kuid sellega rikkudes üldsuse huvisid.

Kuigi nüüd ametiühingute sisemises elus ei ole tekkinud mingeid grupeerimisi, siis seda ei saa öelda ametiühingute vahelises läbikäimises. Üldiselt on teada tõsiasi, et sarnaste grupeerimiste juhtnöörid ei tule mitte ametiühinglaste ridadest vaid sootuks eemalseisjatel ringkondadelt. Omades teatud autoriteeti töölistkonnas, püütakse siis võita oma algatustele ametiühingute funktsionääre ja nende kaudu külvata ametiühingute ellu lõhestamist, seades võimupoliitilise küsimuse tähtsamaks aluseks.

Rõhutan meelega — püütakse — kuna seni ei ole see palju tulemusi annud: ametiühinguline pere püsib vankumata ühtlases meeolus ja tugevate organisatsioonide juures ei ole põhiliselt mingit lahkarvamisi, väljaarvatud ainult mõningad sisemist elu korraldavad küsimused. Seepärast peamegi vaatlema seda lõhestamise püüet, kui kunstlikku ja selliselt teda ka kohtlema. Tuleb silmaspidada tõsiasi, et mõne aasta jooksul on ametiühinguline elu teinud rida tähtsamaid muutusi. Igaüks neist muutustest on paratamata kutsunud võitluse ühes või teises küsimuses. Esimene muutus oli ametiühingute kongress 1935. aastal, mil sündis suurem

ümberhindamine senise juhtijaskonna kaadri suhtes, kes allus suletud sotsialistliku partei keskkomitee pealiinile. Loomulik, et selle pealiini vähemusse jäänud inimesed enda õigus-tamiseks ja uuesti pealvee saamiseks arenda-sid ägedat kampaaniat valitud juhatusse vastu, süüdistades seda pahemale poole nihkumises, milleks eriti kirjutas pikke mahategevaid artikleid „Rahva Sõna“. Samast muutusest on pärit ka n. ö. uusametiühinglased, kes süü-distasid valitud juhatus liigeses paindlikkuses ja reformismis ning ilma tulemusteta püüd-sid saavutada teatud mõju ametiühingulistes ringides. Sotsialistliku partei keskkomitee pealiinist oli selle grupi erinemine rohkem isiklist laadi. Mis puutub aga kolmandasse grupeerimisse, milliseks esimene grupp tah-tis tembeldata ametisolevat juhatus ja mil-lest see grupp nägi und, siis seda üldse ei ilmenud mõõduandvates ametiühingutes. See eksisteeris mõnede üksikute inimeste ajudes ja pörandaalst saadetavates brošüürides. Vii-mast gruppi ei saaks tema puudumise tõttu üldse arvestada.

Teine muutus oli ajutise juhatusse ametisse astumisega. See juhatus ei ole mingi perman-entne organ, vaid peab aset andma kongres-sil valitud harilikule juhatussele.

Laiem ametiühinguline mass on juba ilmuta-nud oma seisukoha ajutise juhatusse suhtes, jäädes äraootavale seisukohale, ilma takistusi tegemata ajutise juhatusse tegevuse lõpetamisele.

Vaatleme siin eelpoolloetletud gruppide tegevust. Meie võime näha, et esimesest grup-pist pärit olevad isikud on osaliselt täitmas

ajutise juhatusse liikmete kohuseid. Teise grupi poolt on alatud kampaania esimese grupiga kokkulepe sobitamiseks. Osa inimesi sellest grupist ongi juba sellised sammud astunud.

Nii on lood praegu. Iga jõud liitudes teisega annab summas tugevama jõu. See on iga liikumise seadus. Käesoleval korral pais-tab, et siin on märgist mööda mindud. Kaks tühja kotti, püsti ajades, saadakse ainult kaks tühja kotti — ja mitte enam. Nii esi-mene kui teine grupp ei oma ametiühingu-lises ühtluses mingit tugevat kaalu. See-pärast on ka see liitumine möödunud tähele-panemata, ilma vastukaja esilekutsumata, laias ametiühingulises peres.

Praegu seisame kolmanda muutuse eel. Nii ajutine juhatus kui ka ametiühingud ja Tööliskoda on nõudmas ametiühingute kong-ressi kokkutulekut, kus valitakse uus juhatus. Mis teeb sellel kongressil lai ametiühing-laskond? Kas ta annab õnnistuse varem-mainitud kahele tühjale kotile? Vaevalt usutav.

Töenäolikul, arvesse võttes ametiühing-uste seas valitsevat meeleolu ja organisat-sioonilise ühtluse säilitamise tahet, ei astuta uuesti eksperimenteerima vanu radu vaid sammutakse endist teed ja nimelt: ameti-ühinguline keskus moodustatakse ametiühin-gute tublidest funktsionääridest. See oleks loogiline järeldus.

Ajad ühe või teise ilmavaate tahte alla painutamiseks on möödas, majanduslikud küsi-mused ja nende lahendamine ametiühingute piirides kujundavad alati vastava kindla kaadri laiema ametiühingulaste perest.

Kaubandus-tööstuskoja sõjakäik

Viimasel ajal on ametiühingulises elus üleskerkinud mitmeid asjaolusid, mis lasevad vaadata tulevikku kaunis mustana. Kauban-dustööstuskoja ringkondade poolt on algatatud rünnak palgalise puhkeaja seaduse muutmise vastu. See andis teatavaid tulemusi, kuna sotsiaalministeeriumis loobuti puhkeaja suu-rendamise kavatsusest. Maeti maha 9 või 12 päevase puhkuse saamine meie väikestes ja keskmistes trükikodades.

Väiksemates käitistes senikehtiva palga-lise puhkeaja seaduse põhjal oli lubatud puhkuse kättesaamine tekitanud suuri sekeldusi, nüüd ei ole ettenäha ka siin midagi paremat. Juure on tulnud uus kavatsus käsi-

tööstuskoja poolt, mis sihhib sellele, et väike-ja keskkäitistes ära kaotada 50% lisatasu ületunnitöö korral. Käsitöösturid põhjenda-vad olukorda ebaloomulikkuna, et just töö-võtjad (töölised) on need, kes pakuvad oma tööjõudu ületunnitöödeks erakokkuleppe alu-sel, kuna nad on huvitatud teenistustasu suurendamises, võrreldes normaalpäevaga. Samal ajal töövõtjad saavat aru, et ületun-dide eest 50% lisatasu maksmine viiks toot-lushinnad kõrgele, mis takistaks selle levi-kut ja hulka. Ka tööliste arvu suurendamine tekitavat raskusi, esiteks patendi vaheta-mine(!) ja teiste, vastava erialaliste oskus-tööliste vähesus(!).

Nii käsitöösturite seisukohti. Peab otsekohe märkima, et äsja üleskerkinud ületunnitöö tasu kaotamise moodus on ammugi suuremas osas kesk- ja väike töökodades raken-damist leidnud.

Kui palju on meil neid väikekäitisi kes-seni vaatamata seadusele on maksnud üle-tunnitöö eest vastav tasu. Neid on võrratult vähem, kui seadustest möödahiilijaid, ja alles siis, kui tööline ja ettevõtja on kuidagi tülit-semas, kerkib tööinspektori kantsleis üle-tunnitöö eest vastava tasu nõudmine. Nüüd tahetakse seegi alus kaotada.

Kes selles süüdi on? Kõigepealt meie ise. Me töötame väikekäitiste õhuvaestes ruumi-des kas või ööd-päevad, kui selle eest saab aga raha ja ületunnitasust pole juttugi. Ainult mõningail jätkub julgust selle vastu protestida, loobudes lihtsalt üle tööaja tööta-misest. Neid leidub aga vähemik võrreldes töötajatega.

Käsitöösturite väited patendi vahetamisest ja oskustöölise vähesusest on niivõrd naiiv-sed ja lapsikud, et need ei vääri vastuvaid-lusi. Kuid kinninaelutada tahaks neid seis-ukohti küll, meil on läinud moodsaks loosung tööliste puudusest, mida eestkätt levitavad põlevkivitööstused, toetatuna põllutöökoja põl-lutöölise häda puudumisest. Mõlemad näe-vad ette võõrtöölise sissetoomist. Mispärast ei või siis väiketöösturid sisse tuua poolakaid — pagareid, rätspeaid, kingseppi ja trüki-töölisi; pealegi kus pole võimalik enam oda-va kodumaise tööjõuga — õpilashulgaga töö-tamine, mida keelab praegu kehtiv kutse-oseadus. Tuleb ära oodata vaid vasta-vat esildust käsitööstuskoja ringkondadest.

Meie — trükitöölised — oleme võinud oma kogemustest märgata ja tunda suurt tagasi-kiskumise vaimu eestkätt meie väike- ja kesk-tööstustes, kus seni on mööda hiilitud igal võimalikul viisil kehtivate seaduste täitmi-sest, vastandina suurkäitistele, kus on neist enamaljuhul kinnipeetud. Meie kindel vastus kõigile neile kärpimiskatsetele, on kindel vastuseis, meie praegune positsioonide kaitse ja vastupealetung. Mis moodi seda teostuda sellest hiljem, ennem veel aga mõningaid märkeid Edgar V. Saksa kohta.

Mainitud härra oma viimases vaimusünni-tuses leiab, et meil on tõusnud teataval mää-ral toitained ja küttekulu, kuna üürid, riie-tus j.m. kulud näitavad ainult väi-kest(!) tõusu tendentsi. Tuhnides enne-kriisiaegses statistiliste andmete rägastikus,

jõuab ta lõpuks veendele, et meie töölikon-nal pole olukord sugugi halvenenud!

Oi loogikat, oi püha lihtsameelsust!

Krooni eht luulelistele avaldustele paneb pähe Edgar V. Saksa poolt omapärasel moodusel esilekerkinud mõte tööliste sotsiaalse olukorra parandamiseks, milleks ta näeb mingisuguste esindusliikude summade juhtimist sinna, kus see enam vastaks töötavate kihtide sotsiaalse heaolu tõstmiseks.

Töölikonna avalikõiguslikud esindused — ametiühingud — aga pole seni oma kolme-kümneaastase praktika juures võinud lootusi hellitada toetuse saamiseks.

Minu südamlik kaastunde avaldus lgp. kaubandus-tööstuskoja sekretärile. Aga vast ehk aitab siin jälle statistika.

Igatahes on Sks väited mõlemis neis kir-jutustes, mis tal seni ilmavalgust näinud, sarnased, et nendega vaidlemine oleks mõt-tetus, kuna nad seda ei vääri. Kuid teatava ettevaatusega tuleb neid siiski võtta tulevas-teks aegadeks.

Kus on meil see alus, millele meie toetame, kui need mõtted, mida avaldanud käsitööstus-koda ja kaubandus-tööstuskoda Edgar V. Saksa isikus, leiaksid kuidagi teostamistahet.

Kas ametiühing?

Praegusel korral mitte. Oodatud muuda-tus töötülide lahendamise seaduses ametiühin-gute kasuks jäi tulemata. Meie seisame praegugi surnud punktil. Kuna seadust võib tõl-gitseda sääraselt, et ametiühingul pole isegi kõrvaltaitaja õigusi, samuti ka teises käitist-es töötavail töölisil, kus kusagil peaks tek-kima töötüli, kuna sellest üleastujaid ootab karistus.

Meil trükitööstuses pole aga läbiviidav ükski töötüli, kui pole algatust keskkohast. Sellepärast peame eestkätt just meie püüdma sellele, et töötülide lahendamise seadus tuleks veelkordsele muutmisele, teatud reservatsioo-nidega ametiühingule.

Meie avalikõiguslikud kutseesindused, ame-tiühingud, trükitöölise liit, töölisühingute keskliit ja ka töölikoda peavad siin teid leid-ma praegusest surnud punktist ülesaamiseks.

Eeskätt ootame siin algatust oma uuel ametiühingu juhatuselt, ja küll siis leidub aineid, mis võimaldavad juhatuse koosolekute pidamist kas või igal kesknädalal.

V. K.—e.

„Looduse“ eliit-tööliskonna loomine

Omal ajal esitas Eesti Trükitööliste Liit märgukirja kutseoskuse nõukogule, milles protesteeriti k/ü. „Looduse“ võtete vastu masinaladujate väljaõpetamise alal. Nimelt oli „Loodus“ avaldanud kuulutused „Postimehes“, milles kutsuti keskkooli lõpetanud astuma „Looduse“ poolt korraldatavatele masinaladujate väljaõpetamise kursustele. Liit juhtis tähelepanu, et maksva õpilaste väljaõpetamise seaduse alusel seda teha ei saa, vaid masinaladujaks võiks õppida juba väljaõppinud käsiladuja. See oli vajalik nii trükitööstuse tasapinna tõstmise kui ka kutseala huvides.

Liit näitas, et „Loodusel“ ei ole huviks mitte trükitööstuse tasapinna tõstmine vaid ette valmistada madala palgaga töötajaid noori inimesi — masinaladujaid, keda ametis peetakse niikaua, kui nad ei hakka rohkem palka nõudma.

Imelikul kombel sanktsioneeriti sel ajal vastav seaduse muutmine, millega määrati kindlaks masinaladuja väljaõppe-ajaks 3 aastat, kusjuures enam ei nõutud käsiladuja kutse lõpetamist, vaid ainult vajalikku käsiladumise oskust.

Enne seda aga põhjendas „Loodus“ sellele, et tema ei peagi õpilasi masinaladumisel, vaid nad töötavad lihttöölisena ja ilma õppelepinguta. Nii sai ta mööda hiilida õppelepingu sõlmimisest ja vastavalt ka õpilasi kohelda.

Seega oli „Loodusel“ võimalik asuda masilise masinaladujate kaadri väljaõpetamiseks, milleks ei teinud takistusi ei kutseoskuse nõukogu ega ka vastav seadus.

Et meil on õigus mõista hukka sellist talitamisviisi, selgub kirjast, mis saadeti kellegi, selkombel väljaõpetatud töölise poolt Tartu 5. jsk. töökaitseinspektorile. Püüame tuua sellest kirjast tähtsamad momendid, mis iseloomustavad „Looduse“ ärigeeniuste tegevust.

Selles kirjutatakse:

„Õpilane vallandati töölt siis, kui ta oli juba 9 kuud töötanud õpilase nime all masinaladujana, saades kogu aeg palka 20 (loe: kakskümmend) krooni kuus. Kui ta 9 kuu pärast tahtis saada 10-kroonilist palgakõrgendust, siis anti temale hundipass.

Asjakäik oli järgmine: mees oli keskkooli lõpetanud 1932. aastal. Valitseva majandusliku kriisi tõttu püüdsid nii mitmedki keskkooli lõpetanud noored inimesed saada ükskõik mis tööalal tööd. Parajasti hakasid ilmuma „Postimehes“ kuulutused masinaladumise õpilaste

otsimiseks. Nii ilmuski kuulutuse peale umbes 40 sellist noort ja kogenemata inimest, kes ei saanud aru ettevõtjate tegevusest.

Värbimise tööd juhatas hra Estam, kes rääkis õpilastele luulejutte, nagu oleks see tööala, kuhu nad õppima asuvad, küllalt tulutoov. — *Meie tahame, rääkis Estam, luua eliit-tööliskonda masinaladujate peres, kes mõistavad keeli ja on haritud. Seepärast oleme asunud ka keskkooli inimeste rakendamisele masinaladumise alal, lootuses saada häid kvalifitseeritud töölisi. Esialgu saate palka 20 krooni kuus, siis korraldatakse katsed ja palka lisatakse kogu aeg juure, vastavalt omatud töösksusele.*

Seega selge ja arusaadav jutt.

Eks õpilased hakkasidki pingutama, püüdes võimalikult rohkem laduda tunnis tähti ja saavutada minimaalset korrektoori protsenti. Kõneall olev tööline saavutas sel alal juba 3872 tähte tunnis korrektoori protsendiga 3,5.

Vaevalt möödusid mõned nädalad, kui üks „õpilastest“ lendas ukse taha. Tema korrektoori protsent osutus liig kõrgeks.

Ettevõtte ei vajanud ju sellise protsendiga lihttöölisi ja vallandas süüdlase. Teistele öeldi, et see on hoiatuseks ja püüdku seepärast igaüks saavutada maksimumi oma võimetest.

Kui kõneall olev tööline saavutas oma tunni määra ja väikse vigade protsendi, siis loomulikult hakkas ta pretendeerima paremale palgale. Ta tuletas meelde hra Estamile esialgu peetud juttu palgakõrgendamise kohta. See ütles, et temal ei ole enam asjaga midagi ühist. Siis pööras mees Virgu ja Möldri poole, kes olid tööstuse juhatajad. See oli juba veebruaris, olles töötanud juba 9 kuud. Viimaks hakkas asi nihkuma ja palka pandi juure 10 krooni alates 1. veebruarist 1937. Ühtlasi kirjutati palgaraamatusse vallandamise avaldus 15. märtsist. Seega esimene palgakõrgendamine osutus ka viimaseks ja noor inimene mingi kuu tahab. Õpilasel ei jäänud muud teed, kui otsida õigust mujalt. Selleks esitas ta kaebuse töökaitseinspektorile. Mida saab aga siin inspektor teha? Õppelepingut ei ole, töölise palgaraamatus seisab määramata aja peale palgatud masinaladuja, seaduse ees kaitset ei ole... Ja see kahjutasu, mida õpilane nõuab, koosneb järgmistest asjadest: 1) maksta talle 30 krooni novembri, detsembri ja jaanuari kuude eest, mida hra Estam olla luba-

nud, 2) saamata puhkuseraha, mida iga töölisel on õigus saada — 5 krooni, 3) poolekuu palk (15 krooni) või lasta teda edasi töötada ettevõttes ½ kuud. Seega nõudmise kogusuurus 50 krooni...

Puhas ots! Noor inimene tuuakse õppima masinaladumist ja süvendatakse temasse arvamise, nagu ta hakkaks tulevikus rohkem saama ja sellega ergutatakse teda maksimumi kättesaamiseks, siis lubaduste lunastamise kartusel visatakse ta uksest välja ja järgi jääb ainult 50-krooniline nõudmine. Tõesti, tõesti — väljaõppinud masinaladujale oleks tulnud maksta kuus vähemalt 100 krooni ja kõik muud, nüüd õpilase kasutamisel á 20 krooni tehti sellega tugevalt puhast ja ka töö tehti valmis. Mis sest, et see õpilane ei olnud nii osav töös kui harilik masinaladuja, kasu temast oli sedavõrra suur, et lubab uuesti vastavaid lolle otsida. Ja seepärast ilmub veebruaril „Postimehes“ uus kuulutus: vaja-

takse keskkooli lõpetanud masinaladumist õppima...

Teadjad kinnitavad, et niimoodi on juba läbikäinud 200 noort inimest. Osa saab asjast aru kohe ja laseb jalga, asudes mujale, kus kindlam, osa aga lõpetab nagu praegu kõneall olev tööline.

Usk ettevõtja headusesse, tema voolav jutt kõrgelennulisest karjäärist jne. — eks need ole nii mõndagi inimest petnud. Mis sest, et järgi jääb meeletehitesse viidud inimene — selle üle keegi ei küsi ja „Loodus“ talitab siin looduse seaduse alusel: võta kus saad...

— — —

Nii seda asja jätta ei või. Loodetavasti ehk saab ka sellele ülekohtule päitsed peale panna. Ega veel kapitalil ole kõik teed lahti ekspuuateerida kogenemata noori ja eriti veel „Loodusel“, kes tahab saada seltskondlikku tunnustust oma kultuurkirjanduse levitamise kaudu.

Sotsiaalpoliitika

Kes sõidab töölisesindajana töökonverentsile?

Elmises „Trükitöölises“ (nr. 2 — 1937) tõime teate Genfis 3. juunil peetava rahvusvahelise töökonverentsi kohta.

Nüüb kerkib küsimus, kes saadab sinna tööliste esindaja? Rahvusvahelise Töübüroo põhialuste kohaselt saadab iga liitunud riik 1 töölisesindaja tähtsamast riigi vaba tööliskeskorganisatsioonist. Harilikult on selleks igas riigis ametiühingute keskliidud. Mõnes riigis, näiteks Lätis, on vaba töölisorganisatsioonide keskus kaotatud ja selle aset täidab riigi poolt loodud Tööliskoda. Tööliskoda saadab konverentsile töölisesindaja. Teiste maade töölisorganisatsioonide grupid harilikult vaidlevad iga aasta selle esindaja volituse õiguse vastu, kuna ta ei ole valitud vabast tööliskeskusest, vaid riigiorganilt.

Eestis püsivad nii ametiühingud kui ka Tööliskoda vabade töölisorganisatsioonidena. Ainult ametiühingulise keskuse juhatus ei ole tööliste valitud, vaid määratud, seega kaotades tähtsama aluse tööliste volimikuna esinemisel. Küll aga töötab Tööliskoda, mille juhatus on valitud ametisse täiesti tööliste vabal tahtel. Seepärast, kuigi pidades Ametiühingute Keskliitu tähtsamaks töölisorganisatsiooniks, tundub, et ajutisel juhatusel ei ole mingit võimalust anda töölisesindaja töökonverentsile, vaid see tuleb jätta Töölisko-

jale. Sellest sõltub ka rahvusvahelise töökonverentsi töölisesindajate grupi suhtumine Eesti töölisesindaja volitusse.

Kuidas küsimus lahendatakse, seda ehk kuuleme pea.

Tööliskojust

Kongressi kokkukutumiseks

Üheks Tööliskoja ülesandeks on arendada töölisorganisatsioonide vahelisi küsimusi. Ametiühingulises elus toimunud muudatuste üle ajutise Keskliidu juhatus tegelemise näol tuntakse muret ja seepärast on Tööliskoda saatnud sotsiaalministrile märgukirja, milles juhitakse tähelepanu ebanormaalsele olukorrale ametiühingute tegevuses ja nõutakse ametiühingute kongressi kokkukutumist, kes valiks põhikirjapärase juhatus.

Tööturu olukorra uurimine

Tööliskoda on asunud tööturu olukorra ja väljavaadete uurimisele. Sellekohased ringkirjad saadeti iga käitise töölisvanemale või valijasmehlele. Nagu näha, on tööliskond elavalt sellele reageerinud ja vastavad teated on juba Tööliskojale sisse tulnud. Seekaudu avaneb võimalus luua pilti tööstusest ja töötingimustest, mille kohta ei ole veel statistikas andmeid leida.

Meie organisatsioonidest

Tööliskond ja rahvuskogu

10. märtsil korraldati kultuurtoimkonna poolt avalik referaat-õhtu, millel esinesid kõnedega A. Offenbach ja O. Koplus.

A. Offenbach käsitas tänapäeva palgavõitluse tehnikat nii välismaal ja kodumaal, peatudes ka töötulide lahendamise seadusega loodud korra juures. Kõnes puudutas ta Prantsusmaal levinud palgavõitluse tehnikat töökodade okupeerimise näol, tsiteerides Prantsusmaal, Lyonis asuva eesti kolleegi kirja. Samuti ka Põhja-Ameerika Ühendriikides „General Motors“ autofirma suurt streiki, millel on määrav suund Ameerika Ametiühingute Liidu rekonstrueerimisel. Lõpuks analüüsis töötulide lahendamise seadust, leides, et seadus tahab ametiühinguid eemal hoida palgavõitluse aktsioonist.

O. Koplus rahvuskogu liikmena tõi ette tööliskonna seisukohad kavatsetava põhiseaduse uuendamisel. Ta peatus üksikasjaliselt põhiseaduse peatükkide juures. Tööliskond peab võitlema kodanikkude põhiõiguste eest, millised põhiseadusse küll võetud, kuid eriseadusega võidakse viia nullini. Eriti on see võimalus kaitseseisukorra ajal. Põhiseaduse juures tahetakse minna tagasi minevikku, piirates valimisõigust kuni 24 aastani. Seega piiratakse hääletajate hulka. Seda ei või lubada nii tööliskonna kui ka ühiskondlikust seisukohast lähtudes.

Parlamendi õigust tuleb suurendada riigipea õiguste kärpimise arvel, nagu see seisukoht ilmnes ka 1935. a. rahvahääletuse ajal. Kahjuks on tendents riigipea võimupiire suurendada. Tuleviku mõttes oleks see kardetav, kuna üks isik võiks sel korral paisata rahva vabaduse üle parda, eriti omades õiguse riigi rahakoti, eelarve, üle. Üks inimene ei saaks kunagi sõda kuulutada. Samuti riigipea poolt nimetatav sõjavägede ülemjuhataja, omades suure võimupiiri, äratub kahtlust, kas ta vastutus ei oleks liiga suur ja ei viiks rahvast viletsusele vastu.

Kavatsetav õiguskantsleri koht ei oleks erapoletu, kuna ta sõltuks teatud jõududest ja ta käes oleks kohtute tegevuse korraldamine. See võtaks kodanikkudeit õiguse kohtult erapoelikust nõuda.

Kõneleja puudutas ka riigi ülesannet töövoimaluste loomisel, mida tuleb põhiseaduses fikseerida, samuti leidsid käsitlemist rida põhiseadusesse tingimata kuuluvaid küsimusi, nagu rahvahääletuse ja rahvaalgatamise õigus. Viimane õigus tõlgitsetakse praegu „ebademokraatlikuna“ ja vägisi tahetakse luua meeoleu, nagu rahvas ei oskaks poliitiliselt mõelda ega orienteeruda. Selle vastu tuleb valjult võidelda.

Ühingu peakoosolek

peetakse 4. aprillil s. a. Päevakorras on peale harilikkude aruannete ühingu 1937. a. eelarve ja juhatuse valimised. Praegu on liikmete arv järjest suurenemas, nii et peakoosolek peetakse „Jahimeeste Klubi“ saalis.

Liikmete juurevool kestab

Senine organiseerimine ühingu ümber kestab. Iga juhatuse koosolekul võetakse vastu uusi liikmeid. 1936. a. lõpuandmetel oli ühingu kindlaid maksumaksjaid liikmeid 410. See arv on puhastatud neist, kes astusid küll liikmeks, kuid ei ole oma kohustusi ühingu vastu täitnud. Kui aga arvestada ühingusse registreeritud liikmete arvu, siis peaks see ulatuma 500-ni. Ühingu juhatusele on tööks ka nende korratute liikmete organiseerimine ühingu ümber — selleks tuleb luua kindel kord ja järevalve liikmete üle vastavate usaldusmeeste kaudu.

Kultuurtoimkonna kassa kasvab

1936. a. aruande järele on kultuurtoimkonna kassas ülejääki 150 krooni ümber. Kahjuks koosneb see 100 krooni ümber võlakohustustest, mida tuleb alles sisse nõuda. Seda nähet ei või lubada, kuna see takistab kultuurtoimkonda summe kasutada, teiseks aga võimaldab lohakust oma kohuste täitmise alal.

Revisjonikomisjon

pidas 8. märtsil koosolekut, kus revideeriti ühingu kassaraamatu aruannet. Üldiselt leiti aruanne dokumentidega kooskõlas olevat. Revisjonikomisjon tegi juhatusetele märkuse, et mõned usaldusmehed peavad lubamata kaua ühingu summe enda käes. Säärane olukord tuleb kaotada.

15. märtsi koosolekul vaadati läbi ühingu eelarve ja varandusline seis, ühtlasi ka kultuurtoimkonna aruanne.

Rakverest

Tõsteti palkasid

„Ühistrükikoja“ töölised esitasid trükikoja juhatusetele sooviavalduse, milles nõudsid palkade tõstmist 20% võrra. Oma nõudmist põhjendasid töölised elukalliduse tõusuga. Trükikoja juhatus leidis võimaliku palku tõsta läbisegi 3—4½%. Neile, kes said 18 kr. nädalas, tõsteti palka 2 kr. võrra, 20 kr. saajaile 1½ kr. ja üle 20 kr. saajaile 1 kr. nädalas. Õpilased said 25 senti nädalas juure. Palganõudmine lahenes rahulikul teel.

Pärnust

Meister Tarmo Normeti (end. Carl Norberg) kahekordne juubel

13. märtsil pühitses Pärnus trükiladuja-meister Tarmo Normet oma 25. aasta juubelit. Kohapeal on juubilar oma sõbralikkusega ja tubli töömehena kaaskolleegide hulgas võitnud sooja poolehoidu, kus teda tuntakse ka suure naljahambana. Oma kutselise töö kõrval on T. Normet aktiivselt osa võtnud ka seltskonnatööst, millest täitus 10 aastat linnavalitsuse ja seltskonnategevuses töötamises.

Soovime kahekordsele juubilarile head edu ja jõudu edasiseks tööks.

Juubilar on sündinud Pärnus 16. detsembril 1889. a. Ametit õppinud end. L. V. Laak-

manni trükikojas Pärnus, kus töötas abilisena lühemat aega ja siirdus sealt võõrsile, et kodumaal valitsevate kitsaste olude mõjul omale ülalpidamist leida ja ka teadmisi täiendada. Riias suuremates trükikodades töötanud, nagu Mülleri ja teiste juures. Riias lahkus Petrograadi sõjaväeteenistusse. Oma sundaega teenis Piirivalve Korpuse Staabis kirjutajana. Hiljem sellesama staabi trükikojas ladujana ja kauemat aega tehnilise juhatajana. 1921. a. opterus kodumaale Pärnu, kus töötas „Kultuuri“ trükikojas ladujana ja hiljem juhatajana. Peale streiki tööpuuduse tõttu tegutses ärialal. Kauemat aega oli juubilar Pärnu Trükitöölise Ühingu juhatusete liige ja esimees. Samuti Pärnu Ühishaigekassa esimees. Praegu töötab juubilar „Oma“ trükikojas 1935. a. saadik. Trükitöölise Ühingu liige on T. N. 1936. saadik. Kogu oma vaba aja on T. Normet ohverdanud omavalitsuse ja seltskonna tööle. H. R.

Narvast

Ühingu peakoosolekult

Narva vennasühingu peakoosolekut peeti 19. veebruaril Äriteenijate ühingu ruumes, Salme tän. 2. Koosolekust võttis osa 11 ühingu liiget.

Koosoleku avas ühingu esimees V. Stepuk, asudes koosoleku juhatusete valimisele. Koosoleku juhatajaks valiti F. Karp ja protokollijaks E. Tompak.

Kinnitati eelmise koosoleku protokoll ühingu sekretäri J. Aukšpuli ettekandel, misjärele kinnituse läbiviijateks valiti A. Lumi ja P. Ustinov.

Revisjonikomisjoni otsuse protokoll kandis ette Aukšpul ja see võeti teadmiseks.

Samuti võeti teadmiseks ja kinnitati 1936. aasta tegevuse ja rahaline aruanne.

Sõnavõttu tekitas sisseastumismaksu ühtlustamine üle riigi, mis tuleb arutusele liidu 10. kongressil. A. Lumi leidis, et ettenähtud maks 50 senti on liig kõrge ja juba 25 senti sisseastumismaksuna tundub suurena. S. Belski tegi ettepaneku, et liidule saadetaks märgukiri, milles tuleb pooldada 25-sendilist sisseastumismaksu. Peakoosolek avaldas oma eitava seisukoha 50-sendilise sisseastumismaksu kohta. S. Belski ettepanek kinnitati.

Sekretär Aukšpul kandis ette liidu puhkekodu kodukorra kava. S. Belski arvas, et puhkekodu muudetakse tõeliseks puhkekoduks, kus inimestel ei tarvitseks aega raisata tubade koristamisele ega ka päev otsa priimisel keetmisega. Selleks peaks olema ökonom,

kes valmistaks toite jne. Tegi sellekohase ettepaneku kongressi saadikuile juhtnõõriks võtmiseks.

Juhatuse valimisel tehti ettepanek valida tagasi ametisse endine juhatus, mis oli kolmeliikmeline. Esitati aga 4 kandidaati, hääletamisel said kandidaatidest J. Aukšpul 9 häält, teised 8. Seega tuli tõmmata loosi ja juhatusse pääsesid J. Markelov ja E. Tompak. Kandideeriv V. Stepuk langes kandidaadiks. Samuti valiti lisakandidaadiks Ossipov.

Revisjonikomisjoni valiti Grossmann, Karp, Belski. Kandidaatideks jäid Vinogradov ja Ustinov.

Tekkinud küsimuste all J. Markelov teeb ettepaneku määrata V. Stepukile tasu korteri võimaldamiseks juhatusse koosolekute pidamiseks. Samuti teeb S. Belski ettepaneku avaldada V. Stepukile südamlikku tänu seni tehtud töö eest — V. Stepuk oli eelmise juhatuses esimeheks. Mõlemad küsimused anti juhatuses otsustada.

Seega lõppes koosolek, mis kestis umbes 1,5 tundi.

Tartust

Tartu Trükitöölise Ühingu aasta-üldkoosoleku peeti 28. veebr. 1937. a.

Koosoleku avas V. Ploom, kelle ettepanekul austati püstitõusmisega surma läbi lahkunud ühingu invaliidi L. Martini.

Koosoleku juhatajaks valiti V. Ploom, abiks V. Pertels ja protokollijaks E. Roorand.

Kantakse ette ühingu ja Valga osakonna kassa aruanded, mis võetakse vastu.

Sekretäri aruande kannab ette E. Roorand, millest selgub, et ühingus on liikmeid 187, neist ladujaid 81, masinaladujaid 20, trükkijaid 33, pealepanijaid 25, kivitrükkijaid 13, raamatuköitjaid 5, valtsijaid 5, abitöölisi 3, ümbertrükkijaid 1 ja tsinkograafe 1. Aasta jooksul on ühingusse liikmeid juurde tulnud 57, lahkunud aga 39, neist 1 surma läbi, 2 töötaoleku läbi, teise ala peale üleläänud 3, ärasõitnud 17, liikmemaksu mittemaksmise tõttu väljalangenud 14 ja välja astunud 2.

Aasta jooksul on peetud 57 juhatuses koosolekut.

Juhatuses tegevusest kõneleb V. Ploom, märkides, et juhatuses töö on olnud väga mitmekesine ja laialdane. Palju energiat on kulutatud jooksva töö peale, missugune on viimastel aastatel kujunenud väga rohkeks. Juhatuses tööks on peamiselt olnud liikmete vastuvõtmine, töötute abistamine, töövõimaluste registreerimine, reisuabi korraldamine,

liikmete värbimine, liikmetele puude muretsemine ja osakondade töö korraldamine.

Kultuurtoimkonna aruande kannab ette K. Lõhmus.

Raamatukogu tegevusest annab ülevaate K. Hermann. Möödunud aasta jooksul on 103 köidet juurde ostetud, peale selle on tellitud tehnilist kirjandust. Köiteid on parandatud ja on ka tehtud kallimaid köiteid. Kõige vähem raamatuid on loetud isiku kohta 2 ja kõige rohkem 58. Ühtlasi soovib raamatukoguhoidja, et inimesed tooks raamatud õigel ajal tagasi ja palub liikmeid, kel võimalik, oma seisvaid raamatuid ühingule kinkida.

Spordiringi tegevusest annab ülevaate E. Roorand, märkides, et spordiringi tegevus on laienenud ja on asutatud veel juure käsipallimeeskond. 1936. a. hooaja lõpul oli isegi treener palgatud noortele jalgpalli õpetamiseks. Suurematest võistlustest oli jalgpallivõistlus Tallinna T. Ühinguga karika peale, milline võistlus üle ootuste hästi korda läks. Teine suurem võistlus oli käsipallis Tallinnas E. T. Liidu meeskonna „Rünnak“uga, mis samuti õnnestus hästi. Peale selle on veel korraldatud Tartu trükikodade vahelisi käsipallivõistlusi. Eriti tuleb seda märkida, et spordihuvilised trükitehnilised on teistest spordiseltsidest üle tulnud ja nüüd võime juba kindlamalt spordi alal tegutseda.

Tartu Töölisühingute Keskliidu aruande kannab ette A. Roomäe, märkides muuseumi, et organiseerimise alal on korraldatud koosolekuid ja kontakt loodud Tööliskojaga ning valitsusringkondadega. On ka võimaldatud tööliste odavamalt puudeostu ja kõneall on olnud Tartu töölismaja ehitamine. Veel kaebab Roomäe, et trükitehnilised, keskliidu saadikud ei võta korralikult keskliidu tööst osa ja ei käi koosolekuid, sellepärast on raske alati ühingu seisukohti kaitsta.

1937. a. eelarve kannab ette G. Lind. Ära kuulates eelarvet, peetud vaieldustel suurendatakse 100 krooni võrra spordiringi toetust.

Assor teeb ettepaneku juhatuses käsutussummad eelarvesse üles võtta ja selleks määrata 100 kr. ja sõidukulusid suurendada 20 kr. võrra.

Müller teeb ettepaneku jääda selle eelarve piiridesse, missuguse juhatus on kokku seadnud, välja arvatud spordiring.

Assori ettepanek, sõidukulusid suurendada, saab poolt 13 häält ja vastu 14 häält. Teine Assori ettepanek, käsutussummadeks võtta eelarvesse 100 kr., saab poolt 26 häält ja vastu

7 häält. Assor ütleb, et eelarve on 1.75 kr. võrra suurenenud ja see summa tuleb ülejäägist võtta, et eelarvet tasakaalu viia. 1937. a. eelarve võetakse parandatud kujul ühel häälel vastu.

Valimised:

Ühingu juhatust soovitakse 2 liikme võrra suurendada ja Ploomi ettepanek, juhatust valida 7-liikmeline, võetakse ühel häälel vastu. Enne seda tekib vaielus mõnes väikeses küsimuses, töölisbüzeti uurimise ja haigekassa teenijate palkamise asjus, milline lõpeb tulemusest.

Häälte järjekorras pääsevad juhatusse: Roorand — 53 häält, Lind — 50 h., Ploom — 47 h., Raamat — 47 h., Koplus — 43 h., Pertels — 41 h. ja Tammo — 32 häält, kuna juhatuse kandidaatideks jäid: Kivistik, Paal ja Luik.

Revisjonikomisjon valitakse ühel häälel tagasi, koosseisus: Assor, Ilves ja Steinbach. Kandidaatideks valitakse ühel häälel Stamberg ja Laur.

Raamatukoguhoidjaks valitakse tagasi Hermann ja Kuldkepp ühel häälel.

Kultuurtoimkonda seatakse üles: Lõhmus, Past, Veide, Laur, Hermann, Nugin ja Niinas. Kultuurtoimkond valitakse ühel häälel.

Keskliidu saadikuiks valitakse Roomäe, Kivi, Lõhmus, Bleier, Kuldkepp ja Temmo.

ETL kongressi saadikuiks valitakse häälte järjekorras: Roorand — 42 häält, Lind — 39 h., Koplus — 39 h., Raamat — 36 h., Ploom — 31 h. ja Lõhmus — 30 häält. Kandidaatideks jäid Hermann, Nugin ja Paal.

Läbirääkimiste all soovitakse, et ühingu muretseks omale ruumid. F. Nugin on nõus siis ühingult omale ka saali üürima. Kuid arvatakse, et oma ruumide pidamine läheb liig kulukaks ja soovitakse, et Keskliit selle eest muretseks, et avaramaid ruume saaks.

Juhatus poolt tõstetakse üles lipu küsimus, kuid see küsimus otsustatakse eitavalt.

Pildialbumi asjus teeb Assor ettepaneku, et album pannakse välja esmakordselt juubeli päeval. Veel soovitakse, et ühingu 25. a. juubeliks tuleks välja anda album, ja soovitakse selleks juba väikeselt eeltöödega alata.

Aastapäeva otsustatakse pidada ainult oma liikmete vahel.

Invaliid Kinkisepp palub, et temale üks koorem puid ostetakse. Palve võetakse vastu ja otsustatakse jaatavalt.

Omalaial, Riigikogu aegu, ütles tollaegne põllumeeste juhte ja Riigikogu liige Kustas Tonkman põllumeeste kohta järgmist:

— Meie põllumees teenib ainult 1 sent päevas!

Selle ütelsega tahtis ta tõendada põllumeeste tollaegset elustandarti.

Nüüd, mõned aastad hiljem, avaldab konjunktuuriinstituut ülevaate põllumehe ostujõu tõusu kohta ja märgib, et see on 1936/1937 põllutöö hooajal tõusnud 2 krooni 4 sendile. Kui uskuda Tonkmani väidet, siis on põllumehe teenistus tõusnud 10.000 protsendi võrra.

Vaesed töölised! Põllumehed on tõesti kasu saanud majanduslikust elustumisest, kuna aga tööliste palkade tõus oli samal ajal ainult 10 protsenti ja sellegi on neelanud vahepeal tõusnud elukallidus.

Meie mäletame veel küllaldaselt süüdistusi tööliste vastu, nagu ei oleks nad asunud õigel rahvuslikul pinnal, käies võõrõpetuste järgi ja arendades klassiteadvust. Eesti riigis ei pidavat olema mingit klassi, vaid kõik on ühesugused kodanikud.

Nüüd 3. märtsil ilmunud „Päevalehes“ loeme vabrikantide ühisuse 20. aastapäeva juubeliartiklis järgmist:

*Klassiteadvuse*¹⁾ ja vastutustunde ning distsipliini kasvatamise ja süvendamise alal Eesti töösturkonnas on 20 aasta kestes E. Vabrikantide ühisus saavutanud märkimisväärsed tulemusi.

Rääkigu veel, et klassid puuduvad. Vabrikandid ise ju tõendavad selle olemasolu ja koguni kiidavad, et nemad on seda klassi suutnud distsiplineerida ja saavutada märkimisväärsed tulemusi.

See nagu ei passiks, et tööliste ühingute põhikirjadest ja kõnedest lülitatakse välja sõna klassiteadvus. Olgu siis kõigil õigus seda sõna tarvitada.

¹⁾ Kursiiv meie. Toimetus.

Tellige ja levitage

„TRUKITÜÜLIST“

ETL 10. kongressi päevakord

ametühingud

Poolakaid ei lasta sisse

„Kiviõli“ juhatus kavatsuse puhul tuua sisse kuni 200 poola kaevandustöölise ja neid rakendada maa-alusele tööle, on sedapuhku tõmmatud läbi kriips. Kaevandustöölise ametiühingu aktsioon andis tulemusi, kuna nii avalikkus kui ka teised organisatsioonid võtsid terava kriitika alla sellekohase kavatsuse. „Kiviõli“ kaevandus peab hankima töölisi oma-maalastest, kuna meil on küllaldaselt veel töötuid.

Tekstiiltöölise muresid

Uus tekstiiltöölise ühingu juhatus võttis asjaajamise üle vanalt ajutiselt juhatuselt. Sellega on loodud jälle normaalne ühingu töö.

Mis puutub asemikkudekogu poolt suletud 2. Tallinna osakonna liikmetesse, siis võetakse nad vastu 1. osakonda. Need töölised on pärit Kilgase ja Keila kudumivabrikutest. Loomulik, see töö ei lähe nii libedasti, kuna kohtadel tehakse selleks vastukihutustööd, aga küllap tekstiiltöölised ise teavad, mida nad õigeks peavad ja jätaavad vastutöötajad kuivale. Ühingu esimeheks valiti Kadakas, sekretäriks on Heisert. Üldse on keskjuhatus 9-liikmeline.

Sadamatöölised

Pärnu sadamatöölised alustasid aktsiooni kollektiivlepingu sõlmimiseks ja tariifide kõrgendamiseks.

Tallinna sadamatöölistel kehtivad 1936. aastal sõlmitud tariifid ja stevidoorid ei ole komisjoni sundotsuses ettenähtud korraldusi tähtaja lõppemisel üles ütelnud. Seega kehtib see tariif ka edaspidi.

Spordi osa

Inglise trükiteölised

panevad suurt rõhku sporditegevusele oma organisatsiooni ridades, leides selle tarviliku olevat nii organiseerimise kui tervishoiu otsustarbel. Selleks korraldatakse iga aastal suured spordipäevad Trükiteöölise Liidu juhtimisel. Kava on koostatud aladest nagu jook-sud, kiirkäimine, mootorsõidukite võistlus, hüpped, mitmealavõistlused, jalgpall ja huumorlikud võistlusnumbrid. Tänavu tahetakse need spordipäevad pühitseda eriti suurjoonelisel.

E. T. L. tegevusest

Liidu 10. kongressi päevakord

Liidu põhikirja punkt 17 põhjal kutsub liidu juhatus kokku ETL 10. kongressi 2. mail 1937 Liidu puhkekodu ruumesse algusega kell 11 hommikul.

Päevakorras:

- 1) Kongressi avamine ja tervitused.
- 2) Kongressi rakendamine (juhatus, sekretariaadi, mandaatkomisjoni, protokol-lile allkirjutajate valimine ja päeva-korra kinnitamine).
- 3) Liidu olukord ja väljavaated (referaat).
- 4) Töötuse fondi asutamine.
- 5) Sisseastumismaksu ühtlustamine.
- 6) Puhkekodu kodukorra vastuvõtmine.
- 7) Valimised põhikirja järgi (juhatus, revisjonikomisjon).
- 8) Kongressil tekkinud küsimused ja lõpp-sõna.

Põhikirja punkt 16. põhjal on ühingutel õigus saata iga 25 liikmelt (1936. a. lõpuand-med) 1 saadik. Saadikud tulevad varustada mandaatidega. Iga saadiku pealt tasub ühing kongressi kuludeks 6 krooni.

Kongressi päevakorra-punktide kohta käiv materjal saadetakse ühingutele hiljem kätte. Samuti ka muu informatsioon kongressi kohta.

Liidu volikogu

Liidu põhikirja punkt 29 alusel kutsub Liidu juhatus kokku Liidu volikogu Aegviidu puhkekodusse 1. mail 1937 algusega kell 3 päeval.

Päevakorras:

- 1) Koosoleku rakendus.
- 2) Liidu aruanded (tegevus, kassa ja re-visjon).
- 3) Liidu edaspidine tegevuskava (tegevus ja eelarve 1937).
- 4) Tekkinud küsimused.

Põhikirja punkt 22 põhjal saadab iga ühing 1 esindaja volikogu koosolekule.

ETL juhatus.

„Trükitehnika“ kolleegium laiendamisele
„Trükitehnika“ kolleegiumi koosolekul 10. märtsil võeti kaastöötajaks ühinguks vastu „Eesti Reklaam-Klubi“. Seekaudu suurenda-takse ajakirja tarvitajate kontingenti 50 võrra. Praegu on see 500 ümber.

„Trükitehnika“ kolleegiumi kuuluvad praegu ETL'i poolt Rebane, Kurtus ja Of-fenbach, trükiteosturitel Pedari, „Poligraa-filt“ Roosik, Veikesaun ja Truupere.

Rahvusvahelised keskused

Kutsesekretariaadi koosolek

23. veebruaril 1937. a. Bernis.

Arutati: Kolleeg Ponsteinile Amsterdamist otsustati saata seletus rahvusvahelise koondise põhikirjast. — Prantsuse ja Belgia ettepanek sügavtrüki töö kahjutukstegemise üle võeti teadmiseks ja sekretariaati volitati selles suunas sammusid astuma. — Võeti teadmiseks Saksamaa olukord ja teated saksa emigrantide tegevuse kohta Tschehhoslovakkias. — Kahjatsusega märgiti Austrias toimunud sündmusi, mille tagajärjeks oli juhtivamate trükitöölise areteerimine ja kinnivõtmine. Nende olukorra parandamiseks otsustati astuda samme. — Sekretariaat avaldas kaastundmust Budapesti trükitöölisele nende juhtivama jõu Moritzi surma puhul. — Arutati 40-tunnilise töönädala sisseseadmise ühenduses olevat küsimust, millist jätkatakse järgmisel koosolekul. — Võeti teadmiseks Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu teadaanne kokkutuleku kohta Budapestis juuni lõpul. — Londoni istungile, mis korraldatud Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu poolt 10. märtsil s. a., volitati osavõtma Isaacsi. — Vaimustusega tervitati Lõuna-Aafrika trükitöölise Liidu liitumist rahvusvahelise keskusega, milleks kõik formaalsused täidetud. — Sekretär kandis ette kava uute liitude organiseerimise kohta rahvusvahelise keskuse alla. — Võeti teadmiseks rahaline aruanne 1936. a. kohta.

Ühe „vana“ pime viha

Ametiühingulises elus on alati teretulnud nähteks noorte osavõtt ametiühingute tegevusest, mis loob ametiühingule jõulisema ja aktiivsema liikmeskonna.

„Töölise Hääl“ nr. 2 — 1937 ilmus ajutise Keskliidu juhatuse liikme J. Normanist sulest artikkel, milles ta asub sootuks vastupidisele seisukohale. Autor väidab, et „noored“ ametiühinglased ongi need, kes on osanud radikaliseerida ametiühinguid ja sellest sattunud konfliktile võimudega ja viinud oma organisatsioonid sulgemisele või juhatuste tagandamiseni. Selles mõttes on kirjutatud kogu artikkel ja sihiks on avalikkuse tähelepanu tõmbamine Tööliskojale, kus pidavat suurt osa mängima samad „noored“.

Meie oleme harjunud selliseid kallaletunge lugema „Rahva Sõnas“ E. Joonase sulest. Seepärast ei peaks mingi ime olema, kui sama

võtet tarvitab J. Norman oma ametiühinguliste kaasvõitlejate mahamaterdamiseks, kuna tema arvates õiged ja „vanad“ ametiühinglased on tihedas siduvuses „Rahva Sõna“ ringkondadega.

Õnneks ei saa tegelik elu kuidagi anda Normanile tänulikku materjali „noorte“ mahamaterdamiseks. Oleks lapsik uskuda, et ka teistsugune ametiühingute keskliidu juhatusele antud olukorras teisiti talitanud töölikkonna nõudmiste esitamisel,

Oleks veel rumalam oletada, et Tööliskoda saaks paremini töötada, kui tema valijaskond ei oleks organiseeritud ametiühinguliseks massiks. Ja seepärast peaks arusaadav olema koostöö arendamine Tööliskoja ja ametiühingute vahel, kui tahetakse sellest saada head töölikkonnale.

Jumalale tänu, Normanit taolisi „vanu“ ei ole meie ametiühingulises elus palju, kuna meie ametiühinguline elu ise on veel võrdlemisi noor. Kui võtta omaks „noorte“ kõrvaldamise retsepti, siis ei oleks ametiühingutes dünaamikat ja edasitungi, vaid paigaltammumine. Need ülesanded on ja jäävad ainuüksi pensionäride ühingute hooleks.

Keskliidu kongressi kokkukutsumise ümber

Eelmises „Trükitöölises“ toime mõnede ühingute kirjad Eestimaa Töölisühingute Keskliidu ajutisele juhatusele, milledest nõuti Keskliidu kongressi kokkukutsumist ja põhikirjapärase juhatuse ametisse valimist.

Hiljuti asus samale teele ka Keskliidu juhatuse, esitades omaltpoolt märgukirja sotsiaalministrile ja lugedes hädavajalikuks Keskliidu kongressi kokkukutsumist. Kahjuks on see küsimus seotud sootuks teise küsimusega, nagu uue kutseühingute seaduse elluviimine. Seepärast on Keskliidu juhatuse poolel nõudega, et nimetatud seadus saaks kiiremas korras maksma pandud, muidugi enne andes selle seaduse töölisorganisatsioonidele seisukohtade võtmiseks. Teisal meie kirjutasime juba selle uue seaduse küsimusest ja leidsime, et selle avaldamisega ja maksmapanemisega ei ole ametiühingute elus küll mingit kiiret ja tarvidustki.

Seepärast oleks siiski õigem, et Keskliidu ajutine juhatuse ei oleks vajalikuks pidanud selle seaduse maksmapanemist kiirustama. Keskliit omaltpoolt oleks siin pidanud vastupidi selgitama selle seaduse mittetarvilikkust ja nõudma selle küsimuse eraldamist Keskliidu kongressi küsimusest.

Loeng maailmapoliitikast . . .

(Hispaania vaatevinklist.)

Kaubandus

Suurelt on tõusnud väliskaubandus Saksa- maal ja Itaalias. Mõni aeg tagasi eksporteeriti Hispaaniasse hulk „Heinkel“ ja „Caproni“ tüübilisi lennukeid. Inimliha eksport näitab nõrgenemist. Turu konjunktuur püsib ja on loota veel muudesse maadesse kauba saatmist.

Tööstus

Krupi tehased töötavad ööd ja päevad. Maailma rauahinna tõus püsib lakkamata ja kuna toormaterjali puudus annab tunda, siis on kavatsusel kõik lauanoad muuta tääkideks. Asjatundjate arvates ei ole inimesel lähemas tulevikus vaja tarvitada nuga ja kahvlit, kuna gaasimaskid teevad selle tarvitamise võimatuks.

Põllundus

Suurejoonelised maaväetamise katsed tehakse Hispaanias. Selleks on maa-ala jagatud kaheks ja kumbki naaber on üksteisele abiks maakündmisel ja väetamisel. Tarvitusele on võetud uuetüübilised tangid, leegiheitjad, pommid jm. tehnilised uuendused. Kogu maailm jälgib sellise maa ümbertöötamise tulemusi. Mõni maa kavatses seda teha ka oma pindalal.

Rahandus

Prantsuse kullatagavara on tõusnud Madridi valitsuse poolt toodud Hispaania kullatagavara näol. Vaielused kestavad küsimuse ümber, kes selle raha pärrib: kas Madridi või Burgos või läheb see võla katteks ostetud toorainete ja tehniliste sisseseadete muretsemise kulude katteks. Berliini ja Rooma börsid näitavad elavust.

Sotsiaalpoliitika

Tööpuudus näitab pidevat languse tendentsi. Üle maa käib majade ja teede purustamine, terved linnad lõhutakse maatasa ja sillad lastakse õhku. Selleks on ametisse rakendatud kõik püstitajalu seisvad kodanikud, ka välistöölisi on suurel hulgal tegevuses.

Kultuur

Raadio on näidanud suurt levikut. Kaasa on tõmmatud isegi sõjaväelised ringkonnad ja asutatud raadiokindrali koht. Ettekanded on suuremalt osalt teoreetilised, kuna praktilised ülesanded ja kontsertmuusika (lennuki-

mootorid ja mürsud) on kodanikkudele tehtud võimalikuks igas maanurgas.

Tsivilisatsioon

Suurt tööd on tehtud pärismaalaste — marokolaste ja riff-kabiilide hulgas. Neile on võimaldatud külastada kõiki tähelepandavaid ehitusi Hispaania tähtsamates kohtades ja seda tasuta sõidu ja ülalpidamise eest hoolitsusega.

Tervishoid

Vaprad teadusevõitlejad on hävitamas Ovideo all asuvaid mustaveetorustikke, lastes neid dünamiidiga õhku. Sellega loodetakse kaotada mustuse kogumispaigad.

Kirjandus

Et kirjandust muuta rahvale kättesaadavaks, on tarvitusele võetud selle levitamine õhus viibivatele pommitajate pardalt, vahest sekka visatakse ka pomm, et lendleht jõuaks lugijaile värskelt kätte. Hispaania kirjandus on tunginud kaugelt üle piiride, täites lehekülje suuruste artiklitega Francot pooldavaid lehti. Valitsust toetavate lehtede artiklite suurused on tagasihoidlikumad, mis tingitud fašistlikust hooaja haigusest. Üks kuulus Hispaania kirjanik Unamuno ütles küll selle vastu kõvad sõnad, kuid järgmisel kuul ei olnud ta enam elus . . .

Trükitööstus

Ka trükitööstus on rakendatud sõjateenistusse ja enamik trükitöölisi viibivad kaevikus või täidavad muid sõjaväelisi kohustusi, kaitses tulesõna näol demokraatiat.

Ilmastik

Praegu muutuseta. Sevilla poolt hakkas koguma itaalia-pilvestik, kuid Malaga juures haihtus suure raksatusega. Ka Kesk-Hispaanias ja põhjas puhusid kanged Läänemere tuuled vaheldudes Põhja-Aafrika kõrgustiku madalrõhkkonnaga. Oli sajune ja pakane, kuni idatuul kõvenes ja hajutas pilved. Nüüd valitses hooiti sadu ja kõrgerõhkkond liigub Valencia suunas. Vanemad inimesed märgivad, et sellist ilmastiku muutumist ei ole nad pea kunagi näinud ja arvavad selle põhjuseks olevat Hispaania geograafilise ja poliitilise meelsuse nihkumist maailma teljest vasakule.

Observer.

VÄLIMAIN ringvaade

Lätist

* Kohtuminister G. Apsiti korraldusel tagandati ametist Riia tööliste laenu-hoiukassa juhatus ja revisjonikomisjon. Nende asemele nimetati uus juhatus ja revisjonikomisjon.

Valitseb arvamine, et töölised ei oska ise oma rahaga ümber käia.

* Suur kihutustöö on alatud Usvaras-väljaku ehitamiseks. Iga organisatsioon, ettevõtte ja isik on kohustatud seda toetama. Annetusi võetakse vastu rahas, inim- ja loomatööjõus kui ka materjalide saatmise näol. Igal lehel on reserveeritud nurk annetajate nime avaldamiseks ühele lehele saadeti kiri:

— Siin 10 latti Usvaras-väljaku ehitamiseks. Jumalapärast, halastage lugijaile ja jätke nende piinamine iga päev ühe ja sama asja korrumiseks. Kui juuresolevast rahast ei jätku, anname veel, kuid kirjutis jätke ära.

Leht kasseeris raha, kuid kirjutise avaldas siiski... Kroonu käsk.

Venemaalt

* Nõukogude Vene trükitööstus on võtnud hiiglaarengu. Mitte üksi vene keeles, vaid kõikides SSSR-i kuuluvate rahvuste keeltes ilmub trükitöid. Sellise trükitööstuse laiendamine nõuab kahtlemata ka suurel arvul kvalifitseeritud töölisi. Kui sääraseid töölisi on Suur-Vene piirkonnas enam-vähem küllaldaselt, siis erirahvuste juures tuntakse sel alal puudust. Seega on seletatavad ka mitmesugused väärnähted trükitööde alal, nagu seda võisime näha Tatari vabariigi kirjastuse juures.

1937. a. kalender, mille tiraaž oli 45.000 eksemplari, kõik lehed 10. veebruarist 1937 olid asetatud peaga allapoole. Lebib Hilmi raamat „Tõeline armastus“ oli kaanestatud Puškini raamatu „Kapteni tütre“ kaantesse. Samad lood on ka teiste raamatute juures.

Veel on viperusi köitmise alal. Näiteks saadeti ühele algkoolile õpperaamatud „Uku Kitabu“. Kaante vahele oli poogitud Badõgovi poliitiline brošüür, milline oli keelatud avaldamiseks.

Venelased ei häbene kinni naelutamas selliseid väärnähte, millised on seletatavad ainult äärmise lohakusega ja asjatundmatusega.

P.-A. Ühendriikidest

* Mõni aeg tagasi lõppes firma „General Motors“ tööliste streik, kusjuures töölised viisid läbi oma nõudmised. Seekaudu saavutati palgakõrgendust ja ametiühingu tunnustamist. Seejuures on avalikkuse tähelepanu juhitud autoametiühingu esimehe John L. Lewis'ele, kes on tänapäeval kujunenud president Roosevelti kõrval populaarsemaks meheks Ameerikas. Selle mehe teene on, et halbade välja-vaadetega alustatud streik (töökriis ja väike organisatsioon) lõppes tööliste võiduga. 50-aastane mees oli selja pööranud senistele meetodile, mida propageerib Ameerika Ametiühingute Liit ja selle esimees Green. Võeti tarvitusele Euroopa meetodid ja põhimõtted, millega ametiühingu aluseks seati rõhutud klassi võitlus kapitali vastu. Loodetavasti suudetakse viia uuel alusel läbi ka ametiühingute liidu reorganiseerimine ja aluste ümberhindamine, millega paratamatu peab ka Green lahkuma. Oletatakse, et Põhja-Ameerikas tekib uus tööliste partei, mille juhiks saaks Lewis. Senini töölised on näidanud passiivsust poliitilises võitluses.

400.000.000 laen Inglismaal

Inglise varakantsler Neville Chamberlain küsis parlamendilt nõusolekut teha laenu 400.000.000 naelsterlingit, milline summa läheb vaja Inglismaa relvastusprogrammi täitmiseks.

Olgu meelde tuletatud, et 1931. a. küsiti parlamendilt töötute olukorra parandamiseks ja tööpuuduse kaotamiseks 100.000.000 naela. Siis seletati, et selline samm tooks riigi pankrotiseerimise.

Nüüd aga neli korda suurem summa ei ole muud kui rahvuslik suurtegu ja on määratud riigi hüvanguks.

Kiri Prantsusmaalt

Ühele meie Tartu kolleegile kirjutab tema sõber Prantsusmaalt:

— Esiteks teen juttu minu töökohas (Lyonis) toimuvatest sündmustest, 1935. aasta jaanuaris streigi tagajärjel saime üsna keskmist viisi palka. Siis algas ettevõtjate poolt aktsioon palkade vähendamiseks, olgugi vähesel määral. Närisime pidurit (*ronger son frein*), nagu siin tavaliselt öeldakse — see tähendab, et meie ei olnud rahul teatud paratamatu nähtega. Sarnane olukord kestis 1936. aasta juunini. Siis lõhkes pomm. Mai kuus toimunud valimised andsid suure võidu pahempoolsetele (saadikute kogus said pahempoolsed 385 kohta olemasolevast 610-st). Töötav rahvas arvas tulnud paraja aja oma palgaolude ja töötingimuste parandamiseks. Igalpool puhkesid suured streigid, sageli haarates kuni 300.000 töolist. Streigi taktika oli ka uus — töökodade vallutamine ja neis püsimine, kuni tööandjad järgi ei anna. Töösturid olid seetõttu sunnitud järele andma. Meie Lyoni trükitöölised vaatasime hulk aega pealt teiste taktikat ja lööminguid ja siis otsustasime kaasa lüüa ja endiseid kaotusi tasa teha. Kiire korras tehti leping valimis. Tööandjad tahtsid sellele vastu astuda töökodade sulgemisega. Salaja jäime lepingu esitamisel töökodade ruumesse ja kui töökodade omanikud tahtsid teostada oma kavatsusi, siis leidsid nad juba ees okupeeritud töökojad. Nagu peata kanad, nii ei saanud peremehed midagi ette võtta, et meid välja lüüa. Töölised tegid elu mugavaks, mina magasin öö otsa trükipressil, nii et hommikuks olid kondid pehmed. Teisel ööl hankisin juba lamamistooli. Lõunat käisin söömas „restoraanis“, teistele toodi suppi kodust. Sarnane olukord kestis nädal aega, siis oli sakstel isu täis ja meie saime kätte 15 protsenti palgakõrgendamist, 2 nädalat puhkust ja teised seadusega antavad soodustused ja 1 päeva palga. Seega täielik võit.

Puhkus oli juba varemalt maksev ja mina ise kasutasin seda Itaalias reisimiseks. Nüüd jäi järgi veel 40-tunniline töönädal. Et töösturite harja mitte punaseks teha, kavatses valitsus seada 40-tunniline töönädal järkjärguliselt tööstuste kaupa. Metallitöölised, kui suurem organisatsioon, sai selle kätte 1. detsembril, ehitustöölised 1. jaanuaril, raudteel 25. jaanuaril jne. Meie, raamatutöölised, saime selle töönädala kätte 1. veebruarist 1937. Nüüd töötan juba 3 nädalat 40-tunnilise töönädalaga (kiri on kirjutatud veebruari lõpul). See muudab elu üsna mõnusaks, eriti

suvel. Palk on endine, nagu see oli 48 tunni juures ja see on kõige tähtsam. Selline olukord on siis suuremal osal töörahval.

Mõned alad töötavad veelgi 48-tunnilise töönädalaga.

Veidi ka poliitikat. Praegu on muutunud võrdlemisi vaikseks, kui suleti fašistlikud organisatsioonid (*croix de feu* ja *action française*). Esimene neist koondub küll uue nime all (*parti social française*), aga õiget hinge sisse küll ei saa ja katsub endale poolehoidjaid hankida müürikuulutuste kaudu ja rahvarinnet tõrvata. Nii näib, et praegune valitsus püsib kindlasti jalul ja kõik poliitilised takistused on kõrvaldatud. Raskusi teeb ainult riigikassa verevaesus, rahaministril puuduvat „kõigest“ 35 miljardi franki, aga ehk leidub rohtu ka selle vastu. Vale jutt on üldse, nagu oleks Prantsusmaa „kommude“ käes, nagu seda sakslased väidavad. Mõnes linnas on küll veel streigid, kuid need on tingitud tööandjate jonnakusest, kes ei taha tunnistađa meie käitivanemaid.

Vaat niimoodi on lood siin „Euroopa serval“. Tahaksin teada, kuidas nad ka Eestis on. Siinsetes lehtedes oli teade, et Eestis olla tööpuudus kadunud ja hakatavat välistöölisi sisse vedama. Kuid „Päevalehest“ lugedes, sattusin kuulutusele, kus noor tütarlaps palub pisarsilmil mingit tööd...

Raamatud

Maxim Gorki „Ema“

Vana teos, kuid kuipalju head ja südamel lähedalseisvat ainekku. Võitlus töölisõiguste eest nii vabrikujuhatuse kui ka tsaarivalitsuse vastu, esimesed taktilised sammud oma õiguste tunnustamiseks, 1. mai pühitsemise korraldamine ja kokkupõrge žandarmeeriaga ning väeüksustega, põrandaalune töö iseteadvuse tõstmiseks — need on haaratud kõik ühte ühe armastava ema eluvõitluses. Seda raamatut lugedes leiab mõnigi vastust küsimusele, mida ta ei ole leidnud sellekohase kirjanduse puudusel.

Võib olla, mõni ennasttäis inimene leiab selles loba ja igavust pisiinimese murede vastu ja viskab raamatu aknast välja. Õige tööline paneb ta oma väärtraamatute riivile ja ammutab sellest vaimutoitu, mida ei paku ükski tänapäeva romaan.

Ilmus Kirjastusühing „Sõpruselt“, hind 3.50 krooni. Lehekülgi 296.

Pennist hoia kinni, miljonil lase käia!

Igas riigis näeme ühte ja sama — kärbitakse võimalikult igasuguseid kulusid, mis kuidagi kergendaks rahva koormat. Saksamaal, näiteks, tehakse propagandat, et inimesed sööksid vähem. Mujal kurdetakse sotsiaalsete ning kultuuriliste kulude osatähtsust — öeldakse, mis meie nende santide eest hoolitseme ja asjata kodanikkude taskuid koormame.

Samal ajal ei hoolita neist miljonitest, mis lähevad n. n. kaitsekuludeks. Iga riik püüab end kaitsta ja mida rohkem tema naaber kulutab sõjaväele, seda enam püüab riik ka selles järele jõuda või isegi ületada.

Siin ei ole mingit piiri — kõik kaitseks! Kodanikule tehakse selgeks, et siin oleks surmapatt vastu vaielda. Sõjavägi on meie tänapäeva jumal. Palgad võivad olla madalad, kool ja haridus lohakil, inimesed tööta — kuid sõjavägi peab olema eeskujulik.

Keegi ei küsi, kaugele sellise mõtlemisviisiga jõutakse. Keegi ei saagi kinnitada, milliseks kujuneb piir. See on ala, kus ei maksa mõistus, vaid hirm, et teine võib sulle liiga teha. Hirmuga paisatakse miljonid mängu — hirmuga jäetakse lõuna söömata, et selle arvel luua fondi kahurite, lennukite ja tankide muretsemiseks.

See hirm oli 1914. aastal ja hirmuga läksid püssid isenesest lahti. Juba kümme aastat otsitakse tolle sõja süüdlasi. Süüdlane seisib aga selles, et suuremad riigid — Briti, Prantsusmaa, USA, Saksamaa, Itaalia, Jaapan ja Venemaa — kulutasid määratu raha relvastuse suurendamiseks. Sel ajal kulutati aastast 442.000.000 naelsterlingit. 1936. aastal kulutatakse selleks juba peaaegu viis korda rohkem: 2.290.000.000 naelsterlingit.

Kõrvutame 1914. aasta ja 1936. aasta kulud sõjaväele üksikutes riikides (naelsterlingites):

	1914	1936
Saksamaa	95.000.000	940.000.000
Venemaa	92.000.000	592.000.000
USA	50.000.000	202.000.000
Prantsusmaa	72.000.000	185.000.000
Briti	77.000.000	161.000.000
Itaalia	37.000.000	150.000.000
Jaapan	19.000.000	60.000.000

Jaapan paistab nende hulgas kõige nigelam oma kulude suuruses. Siiski ei ole see nii, vaid selle tõkkeks on riigi vilets olukord, mis ei luba suuri kulusid kanda. Sõjaministeeriumi eelarve teeb välja kogu riigieelarvest 46 protsenti (!), milline protsent on kõrgemaid militaristlikkudes riikides.

„Dorseti 6 meest“

Inglise ametiühinguline liikumise märtriteks olid 6 töömeest Dorsetshire'ist, kes asutasid esimese ametiühingu ja seetõttu saadeti Inglismaalt välja. Nüüd on olud muutunud, ametiühingute võrk on üle maa. Tänuulikuks mälestuseks 6 esimese ametiühinglase auks on vändatud tolleaegse ainestikuga film, mis leidnud suurt menu Inglise tööliiskonnas. Praegu korraldatakse niihästi filmi- kui ka näitemänguetendusi suuremates keskustes üle maa.

Registreeritud tööliste arv

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse alusel oli kuni 1. detsembrini 1936 registreeritud polügraafia töö alal järgmisel arvul töölisi:

Trükiladumise alal: meistreid — 58, õppinud töölisi — 527.

Trükikimise alal: meistreid — 22, õppinud töölisi — 160.

Töötülide rindelt

Tselluloose vabrik

Eelmises „Trükitoölises“ märkisime Tselluloose tööliste palgavõitlust. See tuli läks komisjoni, kus ta lahenes vastastikkusel kokkuleppel. Tselluloose tööliised said palka juurde.

Sadamatchased

Komisjonis oli ka Sadamatchaste tööliste palgatüli. Tööliised nõudsid palka juurde, kuna möödunud aasta sügisel teostatud palgakõrgendus neid ei rahuldanud. Komisjon pani juure 3½%.

„Kruuli“ metallitööstuses

tõsteti palkasid töötülide lahendamise komisjoni poolt mõne protsendi võrra.

„TRUKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja tallitus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.

Käsitöötajate saatmise tähtpäev järgmisel numbris 10. aprill

Väljaandja: Eesti Trükitoölise Liit.

27. märtsil 1937.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.